

Utdanning for voksne

Årsrapport 2014

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

Føreord

«Fleire med relevant kompetanse», er ein av tre hovudstrategiar i fylkeskommune sin visjon om berekraftig og innovativ verdiskaping i Hordaland. Fylkeskommunen er sjølv leverandør av kompetanse på vidaregåande nivå og på fagskulenivå. Tidsrett og tilstrekkeleg kompetanse på desse nivåa er soleis ein av dei viktigaste innsatsfaktorane fylkeskommunen kan tilføra arbeidet for verdiskaping og regional utvikling.

Opplæringstilbodet i yrkesfaga for vaksne vert i stor grad definert ut frå privat og offentleg sektors etterspurnad etter faglært kompetanse, enten som del i langsiktig verksemdsutvikling eller som ledd i omstilling. Ufaglærte tilsette realiserar normalt ønske om vidaregåande utdanning knytt til eige eller nærliggande fag i verksemda. Mange vaksne tek fagbrev i næringar som i mindre grad synes attraktiv for ungdom, men som er viktig for Hordaland, til dømes i helsesektoren, bygg og anleggssektoren, havbruksnæringa, sjømatproduksjon m.v

Vegane fram til fagbrev gjennom lærlingordninga og praksiskandidatordninga har vore dei same over lang tid. Ordningane er godt forankra i utdanning og arbeidsliv, men dekkjer ikkje fullgodt behovet for faglærte. Kunnskapsdepartementet og Helse og omsorgsdepartementet inviterte i 2011 fylkeskommunane til å utvikla og prøva ut nye opplæringsmodellar fram til fagbrev for tilsette i helse- og barnehagesektorane. Departementa viste til eksisterande mangel på faglærte og framskriven aukande underdekning. Prosjektet fekk namnet «Fagbrev på arbeidsplassen» og vart gjennomført i 5 fylke, - avslutta i 2014. Den aggregerte opplæringsmodellen anviser eit opplæringsløp i tett samarbeid med verksemda. Deltakarane kompetanse vert vurdert ved inntak til opplæringa som så vert konsentrert om dei fagområda ein manglar kunnskap. Deltakarane er so klar for fagprøva når alle kompetansemåla i faget er kvitterte ut. Antall år som ufaglært eller i utdanning er underordna. Faktisk oppnådd kompetanse er det som utløyser høvet til å melda seg opp til fagprøva.

Prosjektet har vore vellukka og teiknar ein ny fleksibel opplæringsveg til fagbrev som kan supplera dei to etablerte ordningane. Modellen har hatt som arbeidstitel «tredje veg til fagbrev» og inngå i ei større melding om vaksenopplæring frå Kunnskapsdepartementet. Modellen vert no prøvd vidare ut i service, transport og primærnæringane. Hordaland fylkeskommune har fått grønt lys for utprøving i havbruksnæringa. Samstundes har fylkeskommunen fått høve til å vidareføra det opphavlege prosjektet i helse- og barnehagesektorane som tel vel 90 deltakarar under utdanning.

I årsrapporten for 2012 treffe vi Madeleine Sainsbury som ufaglært tilsett ved Søreide sjukeheim og deltakar i helsearbeidarfaget i prosjekt, Fagbrev på arbeidsplassen. Seinhaustes i 2014 fann vi ho att, framleis på Søreide, men no som faglært helsefagarbeidar og avdelingsleiar. Vi treng desse solskinshistoriene som førebilete for den einskilde vaksne og for arbeidsgjevar. Vi ser at vaksne som lukkast i fag- og næringsnær vidaregåande utdanning, vil meir og søker seg inn mot fagskulen. Prognosane for at vi får møta Madeleine ein tredje gong i desse årspublikasjonane er soleis gode.

Svein Heggheim
opplæringsdirektør

Per-Willy Mørk Karlsen
gruppeleiar vaksenopplæringa

INNHALD

Føreord	1
Fagskolane i Hordaland	4
Vidaregåande utdanning for vaksne	6
Bedriftene etterspør kompetanse	8
Kompetanse til beste for ungar og vaksne	10
Madeleines veg frå pleiar til leiar	12
Har hausta lærdom på den tredje vegen	14
Bondestudentar light	15
Stadig fleire søkjarar	17
Avslutta fagskule med suverent hovudprosjekt	18
Kontaktinformasjon	20

Fagskolane i Hordaland

Fagskolane i Hordaland har tre fagskular med tilbod innan helsefag, maritime fag, tekniske fag og grønne og marine fag, og til saman meir enn 20 ulike fordjupingar innan dei ulike fagområda. Hordaland fylkeskommune er skuleeigar, medan Hordaland fagskulestyre er øvste styringsorgan for Fagskolane i Hordaland.

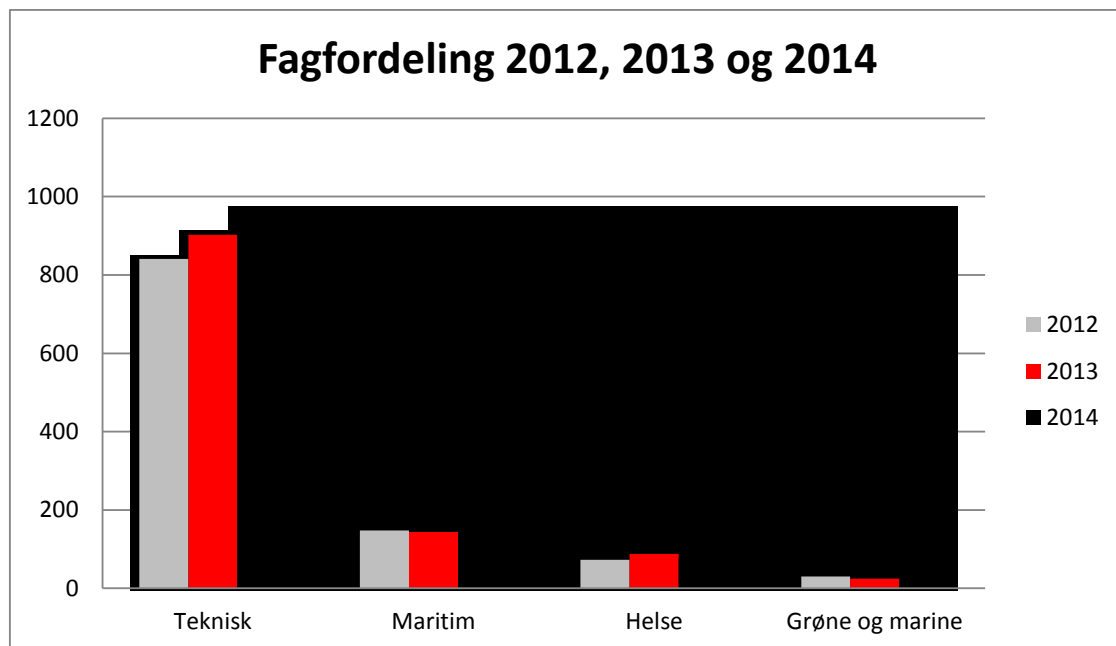
Nøkkeltal 2014

Det var 1230 studentar ved Fagskolane i Hordaland per 1. oktober 2014. Det var heile 966 studentar innan tekniske fag, medan det var 76 helsefagskulestudentar og 172 studentar ved dei maritime faga. Figur 1 under syner at tekniske og maritime fag har hatt ein auke, medan helsefaga har hatt ein liten nedgang i studenttalet det siste året.

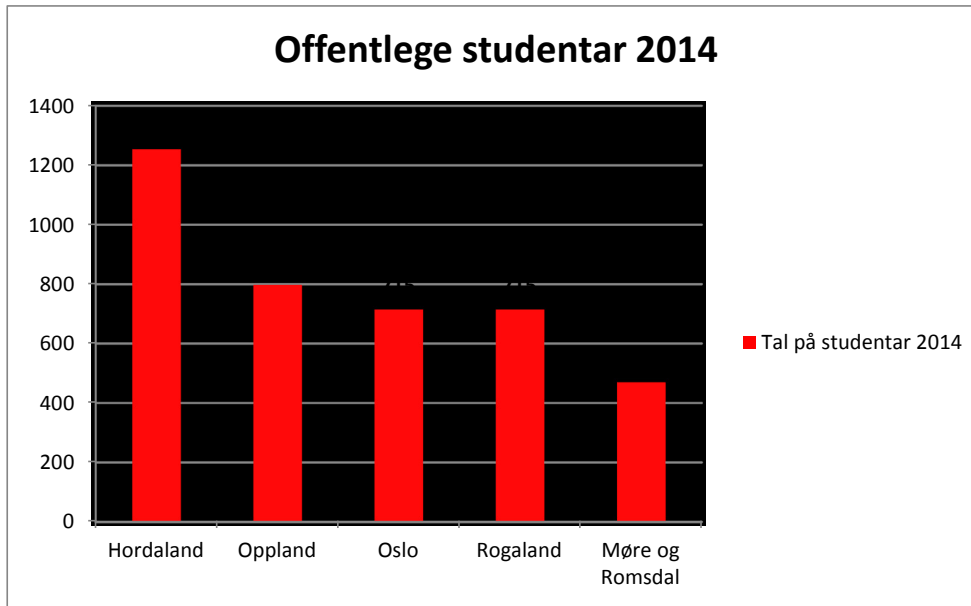
Frå 2012 til 2013 var det ein moderat auke i det totale studenttalet på 5 prosent, og frå 2013 til 2014 var det ein moderat auke på 6 prosent. Dagens finansier-

ingsordning gjer at fagskulane ikkje har rom for ei stor vekst. Rammeoverføringa til fagskulane vert rekna ut i frå studenttalet 2 år før, noko som gjer at ei stor auke i studenttalet vil gje ein reduksjon i studentsatsen, medan ein nedgang i studenttalet vil gje ein høgare sats.

Hordaland er det største fagskulefylket i høve til offentlege fagskulestudentar, og har om lag 16 % av det totale studenttalet i offentlig fagskulesektor. Oppland er det nest største fylket med 10 % av den samla studentmassen. Figur 2 syner fordelinga mellom dei største fagskulefylka i offentlig samanheng.

Figur 1. Studenttal pr. 1. oktober 2012, 2013 og 2014 fordelt på fagområde.

Figur 2. Offentlege fagskulestudentar fordelt på fylker pr. 1. oktober 2014.

Nytt i 2014

- Vedtaket i skulebruksplanen for Fagskolane i Hordaland har vorte implementert, og ei meir fleksibel tilbudsstruktur er realisert. Dette gjer at det i større grad er mogleg å dimensjonere tilbodet etter næringslivet sitt behov.
- Regional næringsplan for Hordaland 2013 – 2017 stadfestar at det er eit stort behov for meir kompetanse i industrien. Hordaland fylkeskommune har løyvd ekstra midlar til å starta opp fagskuletilbod på Stord dei tre siste åra for å imøtekomme industrien i Sunnhordland sitt behov for teknikarar. På bakgrunn av dette har Fylkesutvalet vedtatt at det skal verte gjeve midlar til delfinansiering av eit fjerde kull på Stord. Dette er utdanningar som er viktige for Sunnhordlandsregionen, og resten av regionen i høve til auka verdiskaping og endringskompetanse.
- Hordaland fagskulestyre har vedtatt at det skal verte arbeid med å søkje NOKUT om godkjenning av to nye fagskuletilbod: Lokal gastronomi ved studiestaden Hjeltnes og CNC/robot i Bergen. Det er Bergen tekniske fagskole som er ansvarleg for tilboda. Dette er fagskuletilbod som næringa etterspør, og som vil gje ettertrakta kompetanse både lokalt, regionalt og nasjonalt.
- 15. desember vart NOU 2014:14 *Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg* overlevert til Kunnskapsministeren. Rapporten føreslår endring i finansieringsmodellen for fagskulane og statleg eigarskap i staden for fylkeskommunalt. Det er høyringsfrist 25. mars 2015.
- Hordaland fagskulestyre har løyvd midlar til ei 40 % ressurs i eit år i samband med ei rekrutteringskampanje til helse- og sosialfag. Ressursen som styret har løyvd midlar til skal arbeide hovudsakleg med rekruttering til helsefagskuletilboda.

Vidaregåande utdanning for vaksne

Vidaregåande opplæring for vaksne tilfører svært tiltrengt kompetanse i dei ulike regionane i fylket. Tilbodet gjev den einsskild vaksne høve til å fullføre vidaregåande utdanning og stå betre i arbeidsmarknaden.

Nøkkeltal 2014

- Totalt 2701 kursplassar for vaksne i 2014, ein auke på 6% frå førre år.
- 1454 av desse var nye kursplassar.
- 351 fekk opplæring gjennom ordninga *full opplæring i bedrift*.

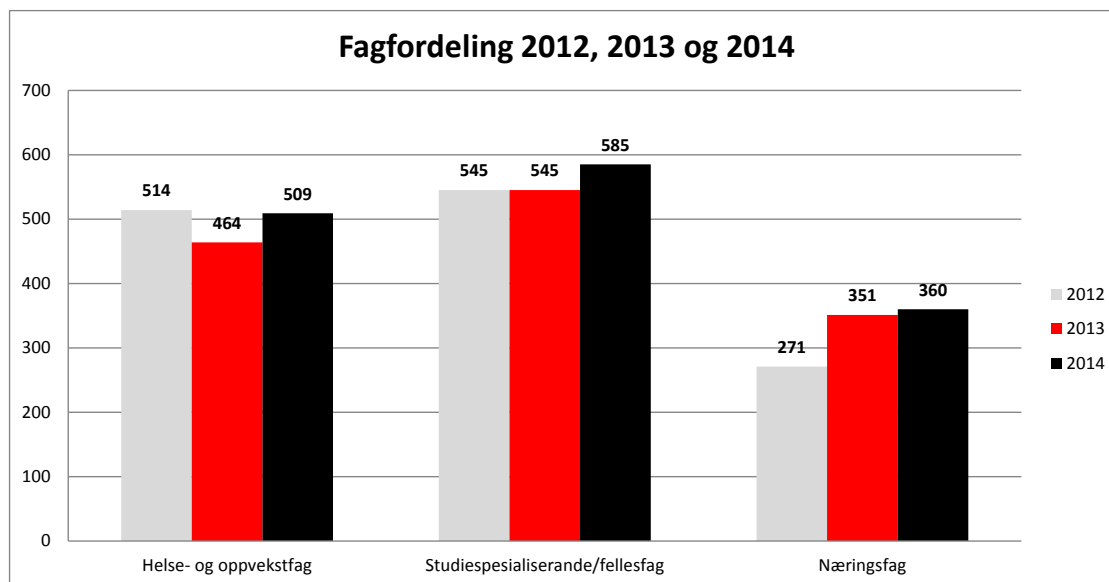

Fig 1. Fagfordeling dei siste tre åre på vaksenopplæringa

Nytt i 2014

- Gjennomført vidareutdanningakurs i vaksenpedagogikk for vaksenopplæringslærarar.
- Voss startar opp kurs i det nyoppretta faget byggdriftarfaget.
- Større integrering mellom vaksenopplæringa og lærlingskulen, noko som gjev eit betre lærlingsmiljø.
- Startar arbeidet med karrieresenter som skal lokaliseras saman med vaksenopplæringscenteret på Stord og gje eit utvida tilbod om rettleiing for vaksne over 19 år.

Fagtilbodet 2014

Helse- og sosialfag 509	Industrimålarfaget	Logistikkfaget
Barne- og ungdomsarbeidar	Reinholdsooperatørfaget	Reiselivsfaget
Helsearbeidarfaget	Rørleggjarfaget	Resepsjonistfaget
Helsesekretær	Stillasbyggjarfaget	Salsfaget
Helseservicefag	Tømrrar	Yrkessjåførfaget
Tannhelsesekretær	Byggdriftarfaget	Design og håndverk 1
Studiespesialiserande 585	Restaurant- og matfag 17	Møbeltapetserarfaget
Studiespesialiserande	Kokk	TIP 38
Naturbruk 58	Institusjonskokk	Bilfaget
Akvakulturfaget	Servitørfaget	Industrimekanikarfaget
Gartnarnæring	Elektrofag 10	Industrimontørfaget
Landbruk	Elektrikarfaget	Platearbeidarfaget
Bygg- og anleggsteknikk 113	Service og samferdsel 123	Sveisefaget
Målarfaget	IKT-servicefag	

Variert tilbod

Som ein kan sjå av tabellen over, har vaksenopplæringa eit stort og variert tilbod av kurs for vaksne. Fleire av dei regionale sentra har dei seinare åra utvikla ei større portefølje av utdanningstilbod. Godt arbeid med å marknadsføra seg sjøl i lokalmiljøet og god kontakt med det lokale næringslivet, gjer at vaksenopplæringa blir eit kjent opplæringsalternativ og at ein kan starta opp fleire ulike kurs.

Regional utvikling

Vaksenopplæringa har dei siste åra hatt kurs i gartnarfaget og agronomfaget, på høvesvis Hjeltnes og Stend vgs. Desse landbrukskurser er eit samarbeid med regional utvikling og har vore svært populære.

Deltakarane er engasjerte vaksne, som på ulike måtar skal tre inn i landbruksnæringa. Desse kurser har karakterresultat som ligg godt over snittet i vaksenopplæringa, noko som syner at det er godt motiverte deltakarar.

Agronomutdanninga på Stend vidaregåande skule og gartnarutdanninga på Hjeltnes vidaregåande skule er gratis for studentane. Opplæringsavdelinga i Hordaland fylkeskommune betalar ein tredel av utgiftene, ein tredel kjem frå regionalt utviklingsprogram til fylkeskommunen (RUP) og den siste tredelen kjem frå såkalla RULL-midlar. (Rekruttering, utdanning og likestilling i landbruket). Dette er pengar som kjem frå fylkesmannen som fylkeskommunen tildeler til næringsutvikling i landbruket.

Vidaregåande utdanning for vaksne

Opplæringslova gjev vaksne rett til gratis vidaregåande utdanning frå det året dei fyller 25 år. Hordaland fylkeskommune gjennomfører vidaregåande opplæring ved 9 vaksenopplæringscenter og skular knytte til sentra.

Bedriftene etterspør kompetanse

6 av 10 NHO-bedrifter seier at dei vil ha eit udekt kompetansebehov. Den mest etterspurde kompetansen er fagbrev og fagskuleutdanning. Dette kjem fram i NHO sitt Kompetansebarometer for 2014, der meir enn 5300 verksemdar svarte på spørsmål om framtidens kompetansebehov.

Manglande kompetanse

Regional næringsplan for Hordaland 2013-2017 er Hordaland fylkeskommune sitt strategiske dokument når det gjeld regionens framtidige utvikling, der ein ser på kva utfordringar og fordelar ulike næringar har. Plan-dokumentet skal føre til at næringslivet når sine resultat i form av innovasjon, fleire arbeidsplassar og verdi-skaping.

Eit av hovudpoenga i næringsplanen er at ein på fylkesnivå, og nasjonalt, manglar arbeidskraft med relevant kompetanse:

I vekstfylket Hordaland er mangel på arbeidskraft med relevant kompetanse ei av dei største utfordringane for mange verksemdar. (...) Ein av dei viktigaste grunnane til mangel på fagutdanna arbeidskraft, er det høge fråfallet i den vidaregåande skulen. Av alle som starta ei yrkesretta utdanning i 2006, var det berre 30 % som gjennomførte utdanninga på normert tid. (side 9)

Utdannar vaksne

Parallelt med at det er viktig å hindra at så mange ungdommar fell frå vidaregåande utdanning, er det viktig å styrka tilbodet til vaksne som, av ulike grunner, ikkje har fullført tidlegare. Vaksenopplæringa har i fleire år gitt vaksne yrkesfagleg utdanning som næringslivet og den enkelte treng. Dei siste åra er det etterspurnaden etter den yrkesfaglege utdanninga som har vakse mest. Med eit stadig breiare utdanningstilbod og eit betre samarbeid med det lokale næringslivet er vaksenopplæringa i Hordaland det fylket med størst breidde innan vaksenopplæringstilbod for vaksne innan yrkesfaga.

I 2014 hadde vaksenopplæringa yrkesfaglege utdanningstilbod innan bygg- og anlegg, teknikk- og industriell produksjon, elektro, service og samferdsel, restaurant og matfag, design og handverk, naturbruk, samt helse- og sosialfag. Totalt 869 kursplassar som har gjeve vaksne i heile Hordaland ein sjanse til å oppnå fagbrev.

Fagskule - etterspurt kompetanse

Hordaland fylkeskommune er også det fylket som er størst i høve til talet på fagskulestudentar med 16 % av alle offentlege fagskulestudentar i 2014. Likevel syner NHO sitt kompetansebarometer at 70 % av NHO-verksemdene på Sør-Vestlandet som har eit stort behov for fagskuleutdanna personell, har utfordringar med å rekruttere kvalifisert arbeidskraft. Fagskolane i Hordaland har store vekstmoglegheiter med riktig finansieringsmodell, men også fagskulane vil verte råka dersom færre vel yrkesfag i framtida.

Hausten 2014 starta det opp 1230 studentar ved Fagskolane i Hordaland fordelt på tekniske fag, maritime fag og helsefag. Det er dei tekniske faga som bygg og anlegg, maskinteknikk, elektro og petroleum som er størst, deretter maritime fag, helsefag og til slutt marine og grønne fag. Dette heng saman med kva næringa etterspør av kompetanse, og NHO sitt kompetansebarometer syner at det er stort behov for fagskuleutdanna innan blant anna bygg- og anleggsbransjen, industrien og maritim sektor.

Bransjar med særskilt fokus

Regional næringsplan lister opp enkelte bransjar som er viktig for fylket og som det er viktig å få fleire med rett

kompetanse til. Av desse er blant anna havbruks- og reiselivsnæringa, maritim sektor og energi inkludert olje og gass.

Havbruks- og fiskerinæringa

Havbruks- og fiskerinæringa er særskilte viktige for Hordaland. Me har ei sterk forskingsklynge på området, hovud- kontora til fleire store selskap i sektoren ligg i fylket og næringa er viktig for sysselsettjninga i distrikta. For Hordaland fylkeskommune er det heilt avgjerande å vere med på å leggje gode rammevilkår for ei næring med godt potensiale for vekst og utvikling

Vaksenopplæringa har i dei siste åra gjennomført vidaregåande opplæring i akvakultur og sjømatproduksjon. Tilboda er eit samarbeidsprosjekt mellom lokale verksemdar og HFK. Hausten 2015 startar Fusa opp eit VOPA-prosjekt i havbruksnæringa. Dette er ei alternativ opplæringsform der ein i større grad driv opplæring på sjølve arbeidsplassen, med kvalifisert instruktør som følgjer opp den vaksne. Ordninga er meint å styrkje kvaliteten i opplæringa ved å effektivisere og dermed gjere praksisperioden fram til fagbrev kortare.

Reiselivsnæringa

Reiseliv er Noregs tredje største eksportnæring og er blant næringane som veks raskast i verda. Bergen er inngangsporten til norsk reiseliv sitt mest attraktive produkt – fjordlandskapet – og dette er med på å gjere reiseliv til ei særleg viktig næring i Hordaland.

Reiselivsaget er eit nettbasert tilbod som er arrangert via vaksenopplæringscenteret på Voss dei siste åra. Dette er eit nytt utdanningstilbod frå vaksenopplæringa. Aget har inga lang tradisjon og sjølv om det er regstret eit stort kompetansebehov i næringa, er den relle etterspurnaden etter faglært arbeidskraft relativ liten.

Maritim sektor, energi, olje og gass

Klima- og miljøutfordringane og kunnskap innan offshoreverksemd, matitime operasjonar og straum-

produksjon, kan leggje grunnlaget for fleire nye næringar.

Internasjonalt er tilgangen på fornybar energi stigande, men utgjer framleis berre 3-4 % av energiforbruket i verda. Det er aukande etterspurnad etter miljøteknologi globalt, og Hordaland kan bidra til å utvikle fornybare energikjelder, og næringsretta klimatiltak, som både gjev meir innovasjon og medverknad til å nå klimamål.

Fagskolane i Hordaland er ein svært viktig kompetansegevar til maritim sektor, energi - inkludert olje og gass sektoren. Med tilbod innan elkraft, automasjon, maskinteknikk, prosess, anlegg, petroleum maskin- og skipsoffiser kan fagskolane imøtekome bredda i kompetansebehovet til næringslivet i Hordaland.

Språkopplæring for minoritetsspråklege

Arbeidsinnvandring og annan utanlands arbeidskraft er, i følgje Regional næringsplan, naudsynt for å dekkje etterspurd kompetanse og positiv folketalsutvikling i fylket. For fylket samla er det rekna med at 2/3 av veksten vil skuldast netto innvandring frå utlandet. Vidare syner næringsplanen at «Dei utfordringane som utanlandsk arbeidskraft opplever, peiker mot at det må bli betre tilbod i norsk språkopplæring».

Vaksenopplæringa har dei seinare åra naturleg nok fått fleire minoritetsspråklege søkjarar. Tidligare år var det flest søkjarar til dei sentrumsnære VO-sentra, då primært i studieførebuande kurs og i helsefaga, men i dei seinare åra har også dei regionale sentra fått minoritetsspråklege søkjarar, også til yrkesfaga. Mange av desse søkjarane oppfyller dei formelle krava til å starte på kurs, men har gjerne for dårlege norskkunnskapar til å få utbytte av undervisninga. Vi har derfor ulike ekstratiltak for å betra norskkunnskapen til nokre av dei minoritetsspråklege, for eksempel yrkesnorsk eller kurs i grunnleggjande norsk. Hordaland fylkeskommune har nytta om lag 2.3 millionar i ekstraløyvingar til desse tiltaka, noko som utgjer ca. 8% av det totale undervisningsbudsjettet i vaksenopplæringa.

Kompetanse til beste for ungar og voksne

Håkonshella FUS barnehage ligg flott til, med kort veg til spennande uteområde både i skogen og på sjøen. Dei kan også skryte på seg å vere nabo til ein bauta av kong Haakon den gode.

Men kanskje aller viktigast: Går alt etter planen vil barnehagen i løpet av 2015 truleg ha ein av dei mest kompetente stabane i mils omkrins. For tida er tre av dei tilsette i ferd med å gjennomføre VOPA-kurset som skal føre fram til fagbrev som barne- og ungdomsarbeidar.

- Mange private

– Vi er veldig glade for å få denne sjansen. Miljøet på Lønborg vgs er topp, og undervisinga er både engasjerande og ikkje minst relevant i forhold til den kvar dagen vi opplever på jobb, skryt trekløveret Marianne Vedeler Akse, Vibecke Lokøy Hop og Anette Dahle Midttveit. Det er mange deltakarar frå barnehagar dette året. Men litt spesielt at berre to kjem frå kommunalt drivne, seier kvinnene som er tilsette i FUS – Trygge barnehagar.

- Nett ferdig

Medan desse tre er litt «heldige» med den nye vegen til fagbrev, måtte kollega Lene Birgitt Johnsen ta utdanninga på gamlemåten. Med skule både på dag- og kveldstid, samt praksisperiode hjå ein annan arbeidsgjevar.

– Litt meir tungvint, men eg angrar sjølvsagt ikkje på det eg har gjort. Og når Marianne, Vibecke og Anette skulle starte på si ferd mot fagbrevet, var det jo fint at eg hadde alt dette friskt i minne. Kjekt å kunne seie ja til å vere rettleiar for kollegane mine, smiler ei som var i mål med vaksenopplæringa si i april 2014.

- Den tredje vegen

I det utdanningsløpet som Hordaland fylkeskommune kallar «den tredje vegen», er rettleiarane ei svært viktig brikke. I løpet av skuleåret har Johnsen og ti, tolv andre gode hjelparar fire eigne samlingar på Lønborg vgs.

– Ein god måte og organisera det på. Det er viktig at vi vert medvitne på korleis vi skal vere til best mogeleg hjelp for dei studerande kollegane på arbeidsplassen vår. Marianne, Vibecke og Anette kjem gjerne til meg for å vise oppgåver dei jobbar med, og då prøver eg etter

beste evne å gje konstruktive tilbakemeldingar. Oftast i form av nye spørsmål, for å få dei til å tenkje litt vidare, seier Johnsen.

– Då eg tok utdanninga mi hadde eg ingen slike personar som eg kunne spørje til råds. Det var heilt klart eit sagn, fortel rettleiaren.

- Passa godt inn

Kollegane hennar er då også svært nøgde med oppfølginga både frå skule og av Lene Birgitt på arbeidsplassen.

– Opplegget har heilt klart vore medverkande til at eg melde mi interesse. Eg har lenge tenkt på å få meg ei formell utdanning, men det har vore vanskeleg å kombinere jobb og eit travelt familieliv med dei meir tradisjonelle vegane i vaksenopplæringa. Då dette VOPA-opplegget vart ein realitet, var eg ikkje sein om å melde meg, ivrar Akse.

- Ein ny start

Vibecke Lokøy Hop er den eldste i gjengen. Ho har ei hjelpepleieutdanning frå 80-talet.

– Ungane er vaksne og no kunne eg få ein ny start i livet. Å få eit fagbrev vil vere stort, forsikrar Hop.

I tillegg til den flotte plasseringa og det faktum at barnehagen har hatt enormt stabil arbeidskraft heilt sidan oppstarten i 2007, er nevenyttige og ivrige foreldre også ein stor ressurs.

– I regi av foreldra er det bygd både slengdisse og gapahuk i nærrområda til barnehagen. Ingen tvil om at dette er ein god plass å vere for både små og store, smiler kvartetten på Håkonshella.

*Tekst og foto:
Vidar Alfarnes*

Madeleines veg frå pleiar til leiar

I løpet av nokre få år er det yrkesaktive livet til Madeleine Sainsbury snudd på hovudet. Takka vere ein enormt strukturert innsats og eit glødande hjarte for helsefaget, enda ho omtrent samstundes opp med fagbrev og sjefsjobb.

Kanskje hugsar du ein tidlegare reportasje frå Søreide sjukeheim? Då hadde Madeleine nett starta med sitt to-årige kappløp mot det som forhåpentleg ville føre ho fram til tittelen helsefagarbeidar. Alt den gongen skjønna vi at den sprudlande lysluggen var av dei meir målretta i klassen, og at sjølvdisiplin måtte til om ein skulle lukkast.

– Heilt avgjerande

Etter at studietida er over og fagbrevet har kome i glas og råde, ser fru Sainsbury endå meir kor avgjerande viktig det var med god planlegging.

– Det var mest slik at eg måtte ha ein plan for kor tid eg skulle løyse alle oppgåvene dei neste to åra. Skulle eg ha ei veke sommarferie, måtte eg rett og slett gjere meg ferdig med ei ekstra oppgåve veka før. Mange venta nok litt for lenge, og fekk det stridt mot slutten.

Vegen vart til

I utgangspunktet var det meininga at studentane skulle levere inn oppgåver til 39 ulike kompetansemål. Etter kvart skjønna dei fleste at det vart altfor mange.

– Vi var jo med på eit forsøksprosjekt, og vegen vart litt til medan vi gjekk. Det vart etter kvart naturleg å slå saman kompetansemål, då dei rett og slett hørde naturleg i hop, fortel ei som berre har godord å seie om VOPA-prosjektet ho var ein del av.

– Undervisinga på Lønborg vgs var strålande. Lærer Sylvi Borge klarte på fortbiletleg vis å servere oss både innleving, perspektiv og relevans. Og ho strekte seg nok litt lengre enn kva ein kan forvente av ein lærar, skryt Sainsbury.

Fekk hakeslepp

I sommar kunne 31-åringen endeleg krona innsatsen med vitnemål og fagbrev. Pleieassistenten var med eitt helsefagarbeidar. Og det skulle ikkje stoppe der. Kort tid etter vart ho kalla inn til sjefen. Det som skjedde der og då kunne ho knapt tru var sant.

– Eg fekk vel lettare hakkeslep då ho skrytte over måten eg hadde gjennomført utdanninga, og sa at ho hadde

tilbod om ein jobb til meg. Som avdelingsleiar. Eg måtte be om nokre veker til å tenkje meg om. Ikkje minst måtte eg snakka med dei heime. Med ein travel handverkar og tre ungar på 11, 9 og 8 år, var det ikkje berre å kasta seg ut i ein full stilling, same kor smigrande og overraskande tilbodet var.

Tre veker seinare takka Madeleine ja til jobben. I 80 prosent stilling.

– Eg må ha ein fridag i veka. I allfall den første tida.

Radikal endring

Då vi var innom Madeleine ein fredagsmorgon like før jul, hadde ho alt vore mange timar på jobb. Med sjefsjobben har sjølv sagt kvardagen endra seg radikalt.

– Eg prøver så langt det let seg gjere å vere med på morgonstellet. Men med leiarmøte ein dag i veka og ein nyleg avslutta revisjon på samvitet, er det tidvis enklare sagt enn gjort.

Madeleine har i tillegg fått hendene fulle med timelister og turnusplanlegging. Litt konfliktløysing kjem ho heller ikkje unna.

Realiserar idear

– Alt har gått så raskt, og det er dagar eg lurar på kor eg eigentleg hører heime. Er det på golvet, eller på kontoret? Men det fine med å vere sjef, er jo at eg får sett ein del av ideane mine ut i livet.

Det har blitt nokre ekstra bussturar og kjekke utflukter med ny avdelingsleiar på plass. Bebuarane set nok også ekstra pris på at dei sjølve får velje kva som skal stå på menyen kvar fredag kveld.

– Sist veke var det heimelaga lasagne. Denne fredagen har dei valt kotelettar med god salat til, smiler Madeleine Sainsbury. Eit levande prov på at målretta og hardt arbeid verkeleg kan betale seg. Også i vaksenopp-læringa.

*Tekst og foto:
Vidar Alfarnes*

Har hausta lærdom på den tredje vegen

VOPA-prosjektet som starta sommaren 2012 er eigentleg ferdig. Men Hordaland fylke var så nøgd med opplegget at dei søkte Utdanningsdirektoratet om ei forlenging. Det fekk dei ja til, slik at prosjektperioden no varer ut 2015.

Ein del av pilot-deltakarane har teke fagprøven denne hausten. Nokon skal opp til prøve i løpet av våren 2015.

– Vi har lært veldig mykje på desse to åra. Prosjektet byrja svært ambisiøst, både for studentar og lærarkrefter. Etter kvart gjekk det seg meir og meir til, og vi fekk det inn i ei god form. Det vi ikkje fekk gjort noko med, var den hektiske oppstarten. I ettertid ser vi at det burde vore jobba meir med kven som faktisk ville passa inn i opplegget vårt, seier prosjektleiar Mary Monsen.

Det beste frå fleire

I desse dagar er Utdanningsdirektoratet i full sving med å evaluere dei ulike VOPA-prosjekta som vart gjennomført i fem ulike fylke, frå 2012 til 2014.

– Det er venta nokre konklusjonar på vårparten. Men for oss som har vore tett på, er det ikkje tvil om at dette som vert kalla ein ny, tredje utdanningsveg for vaksne, absolutt har noko for seg, seier ei som har delteke på fellesmøter i regi av VOX. Der har Monsen fått høyra om prosjekt i Hedmark som liknar ganske mykje på det som er gjennomført her heime.

– Eg har også fått meir innblikk i Rogaland sitt bidrag. Dei har satsa på noko dei kallar realkompetansemodellen. Veldig bra og absolutt noko vi må få løfta opp og fram.

Tettare på

Med godkjenning frå direktoratet, starta vaksenopplæringscenteret i Hordaland opp tre nye praksisklassar i haust. To i helsefaget, og ein i barne- og ungdomsarbeidarfaget. Totalt 51 deltakarar.

– Denne gongen hadde vi betre tid i forkant til å vurdere kandidatane. Alle er dessutan meldt inn av arbeidsgjevar. Vi kjenner oss temmeleg trygge på at dei fleste kjem til å gjennomføre opplæringa og ta fagprøve. Denne gongen vert all undervisninga i løpet av eitt skuleår. Dermed er vi oftare i kontakt med deltakarane, og dei får tett oppfølging gjennom heile opplæringsperioden. I tillegg har vi opplæring av rettleiarane. I løpet av året har vi fire samlingar for desse. Vi skulle gjerne hatt endå fleire, fortel Monsen.

Stabil arbeidskraft

Alle vaksne som ønskjer det og som har tilstrekkeleg arbeidsrøynsle, kan melde seg opp til ei såkalla praksiskandidatopplæring og ta privatisteksamen.

– Dette er eigentleg berre ei dokumentasjonsordning frå skulane si side. Ikkje eit reelt skuleløp. Kandidatane får undervisning i programfaga. På eiga hand må dei også skaffa seg praksisplass, noko som er vanskeleg for mange. Dette er eit tilbod vi opplever som lite tilfredstillande, seier Monsen. Og held fram:

– Skal ein rekruttere stabil og god arbeidskraft til yrke i helse- og oppvekstsektoren, kjem vi ikkje utanom ei storstilla satsing på vaksne arbeidstakarar. Mange av dei har i si tid gjerne hoppa av på vidaregåande, men ønskjer å ta opp att det tapte seinare i livet. Den sjansen er det viktig at dei får. Og då vil den mykje omtala «tredje vegen» vere eit verdfullt supplement for vaksne som vil ta opplæring, slår Mary Monsen fast.

Tekst: Vidar Alfarnes

Bondestudentar light

Mange vaksne ønskjer å driva med landbruk i ei eller anna form. Felles for dei fleste er at dei sjeldan har utdanning innan fagfeltet. Godt då at Hordaland fylke har starta opp agronomutdanning med helgesamlingar og innleveringar på nett.

Line Benedikte Iversen (frå v), Mona Steiner Brekkan, gardsstyrar, lærar og kursansvarleg Erling Kjosås, Sondre Skeie og Olav André Soltveit samla i eitt av fjøsa på Stend.

– Eg kjenner meg utruleg heldig. Det er mest som om eg har vunne i lotteriet, smiler Mona Steiner Brekkan (43) frå Osterøy. Ho er éin av 14 utvalde i den ferskaste klassen av godt vaksne bondestudentar på Stend. Den språkmektige og skriveglade læraren på Knarvik vgs går nemleg med ein draum om å starta oppatt drift på familiegarden, sjølv om det ikkje står særskilt sprekt til med den gamle løa på Basthaugen gard. Men nett no er arbeidet med ei restaurering endeleg i gang. Dei første elleve sauene er også på plass.

Ein god miks

– Difor er det heilt supert å vera vaksenstudent på Stend i desse dagar. Samlingane er inspirerande og kjekke, og oppgåvene vi skal løysa er til stor hjelp når det gjeld å skaffa seg eit litt objektivt bilete av sin eigen gard. Eg ser stadig nye moglegheiter, og samstundes får eg litt ny-vunnen realisme med på kjøpet, seier ei som håpar at ho i framtida kan leva av skrivning, gardsdrift og meditasjon. Pluss ein del anna kursverksemd som ho og mannen Bjørn alt har starta opp. I leigde

lokaler. Kurs som dei på sikt forhåpentleg kan ta heim til eiga løe.

– Eg ønskjer å tru at dette er starten på eit litt nytt og endå meir spennande liv, seier agronomstudenten som også er ein ivrig bloggar. Du finn meir på www.yogakjerringa.no

Eit paradís

Olav André Soltveit er lærarstudent og sauebonde. Og klassekamerat med Mona på Stend, ni fredagar og laurdagar i året.

– Eg var akkurat for sein til å søkja i 2013, men var ute i god tid året etter. Heldigvis fekk eg plass på denne heilt spesielle og godt tilrettelagte agronomutdanninga, seier 23-åringen frå Åsane.

– I vekene er eg student i Bergen sentrum. Når eg har fri går turen veldig raskt til ei lita øy i Radøy kommune. Til Bognøy kjem du berre med båt. Der ute har eg 130 villsauer, og det er eit paradís for meg, slår Soltveit fast. Sidan han sjølv ikkje er vaksen opp på gard, er han ekstra glad for gratistilbodet som Hordaland fylke har snikra saman.

– Det er sauebonde eg helst vil vera. Og skal eg lukkast treng eg all den kunnskap eg kan tileigna meg. I eit slikt bilete passar opplegget på Stend perfekt inn, skryt Soltveit.

Store planar

– Eg er definitivt vaksen opp på gard, og heime på Bulken satsar familien min for fullt på storfe. Nett no byggjer vi eit heilt nytt fjøs, då det gamle brann ned for eit godt år sidan. For tida leiger vi oss inn i to andre fjøs på Bulken. I framtida vert det gardsdrift utan svineproduksjon, røpar Sondre Skeie (21). Odelsguten kjem garantert til å satsa på familiegarden, men har også mykje anna han vil utretta her i livet. Difor passar det som fot i hose å fiksa seg ei formell agronomutdanning gjennom helgesamlingar og nettbasert oppgåveløysing.

– I vekene er eg ingeniørstudent på Høgskulen i Bergen. Går marinteknikk, og finn stor glede i det, seier

ein som tidlegare har vore elev på NTG på Lillehammer. I fire år hadde han Lysgårdsbakkane som næraste treningsarena.

– Eg har hoppa 142 meter i OL-anlegget, men det er det litt for mange andre som har gjort også. Er nok tryggare å satsa på ei framtid som bonde enn som hoppar, smiler Skeie.

Og satsing blir.

– Vi kjem til å starta opp med 60 mjølkekyr når det nye fjøset står klart. Sidan brannen har vi kjøpt oss kraftig opp med mjølkekvotar, og på sikt er målet å veksa til kring 200 storfe på garden, seier ein som tykkjer det er både spennande og motiverande å få jobba med dyr.

– Heile vegen ser ein resultat av det arbeidet ein legg ned. Det har eg stror sans for.

Attåtnering

Line Benedikte Iversen (37) er byjente som arbeidar med filmproduksjon til dagleg. Men ho har alltid hatt ei interesse for gard, dyr og ikkje minst planter.

– Eg søkte meg inn på agronomkurset og fekk plass. Etter det har eg også fått meg ein kjæraste som har gard i Ullesvang kommune. No håpar eg at det på litt sikt kan vera mogleg å starta med ei form for lokalmatproduksjon, som gjer at vi kan ta ut eit lite årsverk av gardsdrifta. Eg har iallfall hatt enormt stort utbytte av agronomutdanninga på Stend. Det einaste minuset er at vi er for sjeldan på skulen. Eg skulle gjerne vore i miljøet på Stend langt oftare enn to dagar i månaden, smiler Iversen.

*Tekst og foto:
Vidar Alfarnes*

Gardsstyrar, lærar og kursansvarleg Erling Kjosås.

Stadig fleire søkjarar

Det første kullet med nettstudentar starta opp på Stend i 2011. Den gongen var det omtrent ikkje fleire søkjarar enn det var plassar. Til årets 1. klasse var det over 50 som ville inn.

Erling Kjosås er prosjektansvarleg for agronomutdanninga på Stend vgs. Han merkar ei stadig større interesse frå vaksne som ønskjer seg ei formell landbruksutdanning.

– I tillegg til at det er fleire om beinet, er det også ein klar trend at studentane har gardsbruk sjølve. Det gjeld faktisk alle dei 14 som no går 1. året, fortel mannen som også er gardsstyrar på Stend.

Gratis tilbod

I ei tid der det er færre ungdomar som søker seg mot ei utdanning innan landbruket, er det stadig fleire eldre som ønskjer seg eit agronom-vitnemål. Sidan utdanninga er lagt opp med helgesamlingar og oppgåveløysing på nett, er det mogeleg å ta del sjølv om ein er i anna fullt arbeid. At tilbodet er gratis, gjer sjølvstas interesse ekstra stor.

– Det vi i svært liten grad kan tilby studentane våre, er relevant praksis. I den grad dei måtte mangla dette, er ein avhengig av å ordne det sjølv, seier Kjosås.

Variert er bra

På den siste helgesamlinga var rådgjevar i Hordaland bondelag, Geir Totland, ein av forelesarane. Han snakka mest om landbrukspolitikk.

– For oss er det sjølvstas stor stas at dette tilbodet er oppe og går. Kanskje er det heller ikkje så galt at framtidige bønder har prøvd ut ein del andre fagfelt før dei for alvor stig inn i fjøset. Ein bonde i dag må vera bedriftsleiar, nyskapande og innovativ, og ikkje minst evna å driva produksjon jamt og trutt over tid. Då treng ein ofte kunnskap langt utover det ein får gjennom ei rein agronomutdanning, filosoferar Totland.

Midt i blinken

Fylkeslandbruksdirektør Åse Vaag er også full av lovord om denne nymotens måte å driva agronomutdanning på.

– Vi ser det over heile landet. Veldig mange av dei som tek over gardsbruk i dag er vaksne folk, utan den formelle landbruksutdanninga. Då er det suverent at fylkeskommunen ser behovet, og lagar tilbod som ein fin på Stend og Hjeltnes vgs, seier Vaag.

Hjeltnes vgs i Ulvik tilbyr gartnarutdanning, omtrent etter den same oppskrifta som på Stend.

*Tekst og foto:
Vidar Alfarnes*

Avslutta fagskule med suverent hovudprosjekt

I tillegg til sine respektive jobbar, har dei i to år reist til Stord tredje kvar veke for å ta fagskuleutdanning. Då gjorde det ekstra godt at eit felles hovudprosjekt vart sær s vellukka.

Håvard Skogseth, Trond Gudding, Morten Gravdal og Veronika Vågen kjem alle frå Kvinnherad, og kvartetten var mellom dei kring 40 som meldte seg på då eit lokalt spleiselag mellom dei store industrilokomotiva på Stord, Samarbeidsrådet for Sunnhordland og Hordaland fylkeskommune, inviterte til desentralisert utdanning i regi av Bergen tekniske fagskule.

Brorparten av studentane gjekk på maskinteknikk, medan alle desse fire valde elektro. Håvard på automasjon, og dei tre andre på elkraft.

Streng prioritering

– Det er ikkje tvil om at det har vore mykje å tenkja på. Med familie, vanleg jobb og ønskje om å driva med litt fritidsaktivitetar i tillegg, seier det seg sjølv at prioriteringane tidvis har vore beintøffe, fortel dei kvinnherske elektro-studentane.

– Vi merka også at det var lenge sidan vi hadde gått på skule, og studieteknikk var i byrjinga eit framandord. Heldigvis fekk vi organisert oss i studiegrupper, og etter kvart tok det seg kraftig opp. Andre året av utdanninga handlar i stor grad om å gjennomføra ei hovudoppgåve.

Hadde oppgåva klar

– Vi var tidleg ute og sjekka med arbeidsgjevarane våre om dei hadde relevante og aktuelle oppgåver som vi kunne få bryna oss på. Sør-Norge Aluminium (Hydro Husnes) der eg jobbar kom kjapt opp med eit forslag som fall i god jord i gruppa vår. Fagskulen meinte også at dette var interessant, fortel Skogseth. Då var det det eigentleg berre å hiva seg rundt, og starta opp så raskt som råd.

Kvar tredje veke dei to siste åra har dei vore fagskulestudentar på Stord, Håvard Skogseth hjå Hydro Husnes, Trond Gudding hjå Apply TB og Morten Gravdal hjå HMR Elektro kan alle titulera seg fagteknikar.

– Kva vi har gjort? Oppgåva heiter «Ombygging til PLS på sugelossingsanlegg». Det høyrer nok litt gresk ut for folk flest, men i verda vår er dette absolutt eit forståeleg språk. Kort fortalt har vi oppgradert deler av styringa på eit losseanlegg på kaien. For å laga aluminium, treng ein oksid. Det kjem sjøvegen frå Irland og Sør- og Mellom-Amerika til Husnes, sju, åtte gonger i året. Ein stor støvsugar (teleskoprør) vert nytta til å få oksiden på land. Her har vi modernisert og bygd om frå gamal relé-styring til moderne programmerbar logisk styring (PLS), forklarar arkitektane bak.

Korte tidsfristar

– Vi snakkar om eit anlegg frå 1972, med store mengder kablar. No har verksemda fått ei moderne og mykje meir brukarvenleg løysing. I motsetning til før vi starta med oppgåva, har Hydro Husnes også fått oppdatert dokumentasjon for heile anlegget.

På grunn av at det kjem båtar til kai kvar sjetten til åttande veke, hadde elektro-studentane tøffe tidsfristar å halda seg til.

– Vi måtte vera ferdig med prosjektering og innkjøp til ein dato i august, slik at den praktiske ombygginga kunne utførast i løpet av september. Det var stridt då det stod på, men arbeidet gjekk like fullt etter planen. Sidan vi måtte bruke lift til alle operasjonane, var det også viktig at ting var gjort i rett rekkefølge. Og sjølv sagt innanfor Hydro Husnes sine strenge HMS-krav, seier Håvard Skogseth, Trond Gudding og Morten Gravdal.

Dei to førstnemnde var også på plass då den første båten kom til kai etter ombygginga. Det var sjølv sagt svært spennande.

– Alt gjekk bra, og etter den tid har det vore ytterlegare fire oksid-båtar til kai. Det er ingen tvil om at anlegget fungerer svært bra.

Prislappen på elektrodelen av prosjektet kom på kring 490.000 kroner. I tillegg kjem utgifter til måling og mekanisk arbeid.

Gode tilbakemeldingar

Hjå Hydro Husnes er det vedlikehalds- og automasjonsingeniør Roald Eide som har vore kontaktperson for fagskulestudentane. Han er full av lovord om prosjektet som er gjennomført.

– Vi er svært godt nøgde med innsatsen. Dei har gjort ein flott jobb for oss. Rapporten etter arbeidet er også god, slår han fast.

– Dette var jo ein jobb vi har hatt på agendaen ei god stund allereie, og som vi måtte teke tak i ganske så snart. Når dei hadde trong for ei relevant oppgåve, vart jo dette ein vinn-vinn-situasjon. Og tilbakemeldingane frå brukarane av losseanlegget er svært gode, seier Eide.

*Tekst og foto:
Vidar Alfarnes*

Kontaktinformasjon

Senter for voksenopplæring

Bergen katedralskole tlf. 55 33 82 40

Knarvik vidaregåande skule tlf. 56 35 54 00

Kvinnherad vidaregåande skule tlf. 53 47 57 00

Lønborg videregående skole tlf. 55 25 49 00

Odda vidaregåande skule tlf. 53 64 96 00

Stord vidaregåande skule tlf. 53 45 20 00

Voss vidaregåande skule tlf. 56 53 22 00

Årstad videregående skole tlf. 55 59 50 00

Åsane videregående skole tlf. 55 95 69 00

Fagskolane i Hordaland

Bergen maritime fagskole tlf. 55 33 75 00

Bergen tekniske fagskole tlf. 55 33 78 00

Hordaland helsefagskole tlf. 56 58 09 00

Vaksenopplæringsgruppa på fylkesbygget

Fagskuleutdanning tlf. 55 23 92 30

Vaksenopplæring tlf. 55 23 92 30

Opplæring innan kriminalomsorga tlf. 55 23 90 71

Teoriopplæring for lærlingar tlf. 55 23 92 30

Nettsider

Vaksenopplæringa: www.hordaland.no/vo

Fagskulen: www.hordaland.no/fagskole

Facebook

Vaksenopplæringa: www.facebook.com/voksenopplaering

Hordaland fylkeskommune har ansvar for å utvikle hordalandssamfunnet. Vi gir vidaregåande opplæring, tannhelsetenester og kollektivtransport til innbyggjarane i fylket. Vi har ansvar for vegsamband og legg til rette for verdiskaping, næringsutvikling, fritidsopplevingar og kultur.

Som del av eit nasjonalt og globalt samfunn har vi ansvar for å ta vare på fortida, notida og framtida i Hordaland. Fylkestinget er øvste politiske organ i fylkeskommunen.

**HORDALAND
FYLKESKOMMUNE**

Agnes Mowinckels gate 5
Postboks 7900
5020 Bergen

Telefon: 55 23 90 00
e-post: hfk@hfk.no

www.hordaland.no